

Polku kohti EUDR-valmiutta kaakaon toimitusketjussa

Euroopan unionin osarahoittama

Koskee mikro-, pien- ja keskisuuria sekä suuria kauppaa käyviä ja toimijoita

Viimeksi päivitetty: 16. 4.2026

EU:n metsäkatoasetuksella (EUDR) pyritään varmistamaan, että EU:n markkinoille saatettavat hyödykkeet, mukaan lukien kaakao ja siitä jalostetut tuotteet, ovat metsäkatoa aiheuttamattomia ja kestäväällä tavalla tuotettuja. Tämä ohjeistus on laadittu auttamaan tuottajia, yrityksiä ja Reilun kaupan kumppaneita ymmärtämään erityisesti kaakaon toimitusketjuun liittyviä metsäkatoriskejä sekä noudattamaan EUDR-asetuksen vaatimuksia.

Kaakao – faktoja ja tunnuslukuja

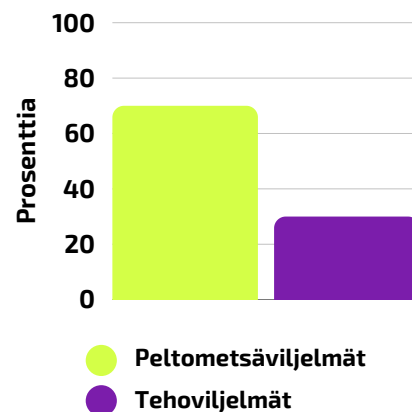
Verrattuna hyödykkeisiin, kuten naudanlihaan, palmuöljyyn tai soiiaan kaakaon kokonaisvaikutus metsäkatoon on suhteellisen vähäinen. Siitä huolimatta kaakaon tuotannolla voi olla merkittäviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkailla alueilla, kuten Länsi-Afrikan Ylä-Guinean sademetsässä, Latinalaisen Amerikan Amazonin alueella sekä Kaakkois-Aasian trooppisissa sademetsissä (Kroeger ym., 2017). Kolumbiassa ja Perussa kaakaon viljely on toistaiseksi yhdistetty vain vähäiseen metsäkatoon (Alliot ym., 2016; Castro-Nunez ym., 2020; Löhr ym., 2021). Pienviljelijöiden tuottama kaakao aiheuttaa metsäkatoa vain vähän tai ei lainkaan, kun taas laajamittaiset kaakaoviljelmät ovat osaltaan aiheuttaneet metsäkatoa osissa Perun Amazonin aluetta (Grandez, 2021; Higonnet, 2017). Täyden auringonvalon tuotantojärjestelmät ovat yksi kaakaon liittyvän metsäkadon merkittävimmistä aiheuttajista, ja ne uhkaavat trooppisia sademetsiä Länsi-Afrikassa, Amazonin alueella ja Kaakkois-Aasiassa. Erityisesti täyden auringonvalon kaakaoviljely on tunnustettu merkittäväksi metsäkadon aiheuttajaksi Norsunluurannikolla ja Ghanassa (Bitty ym., 2015; Higonnet ym., 2017).

Haasteet ja riskit

Kaakaota hankkivat yritykset kohtaavat yhä enemmän vastuullisuuteen liittyviä riskejä, jotka voivat häiritä toimitusketjuja, heikentää pitkän aikavälin tuottavuutta sekä aiheuttaa maineeseen ja sääntelyn noudattamiseen liittyviä riskejä. Seuraavien riskien ja haasteiden ymmärtäminen on olennaista kestävien kaakaonviljelyalueiden ja viljelijöiden vakaiden toimeentulomahdollisuuksien turvaamiseksi:

- **Syitä kaakaonviljelyn laajenemiseen metsäalueille** (Kroeger ym., 2017; Schroth ym., 2016):
 - suklaan kysynnän kasvu
 - kaakaopuuston ikääntyminen
 - hyvien maatalouskäytäntöjen puutteellinen soveltaminen
 - ilmastonmuutoksen aiheuttama viljelyyn soveltuvan maa-alan väheneminen.
- **Heikot maanomistusoikeudet:** saavat myös siirtolaisviljelijät perustamaan nopeasti maatiloja metsäalueille yrittäessään näin luoda perustan maanomistusoikeudelleen (Ruf, 2011).
- **Monokulttuurituotannon hallitseva asema:** täyden auringonvalon kaakaotuotannossa maatalouskemikaalien intensiivinen käyttö aiheuttaa terveysriskejä, lisää ilmastovaikutuksia ja heikentää luonnon monimuotoisuutta tiloilla. Nämä ongelmat voidaan välttää luomutuotantoa ja agroekologisia tuotantomenetelmiä hyödyntämällä (Bitty ym., 2015; Higonnet ym., 2017).
- **Ilmastonmuutos:** Kaakao on kuivuudelle erittäin herkkä viljelykasvi. Sadot pienenevät, ja kokonaiset tuotantoalueet muuttuvat kaakaonviljelyyn soveltumattomiksi lämpötilojen noustessa sekä kuivuusjaksojen, trooppisten myrskyjen ja hurrikaanien yleistytessä ja voimistuessa (Lahive ym., 2019).

Peltometsäviljelmien ja tehoviljelmien osuus maailmanlaajuisessa kaakaonviljelyssä

EU:n metsäkatoasetuksen (EUDR) vaatimukset

Euroopan markkinoilla tuotteita myyvien yritysten on pystyttävä osoittamaan, että niiden toimitusketjut ovat metsäkatoa aiheuttamattomia. Reilun kaupan kriteerit vastaavat EU:n metsäkatoasetuksen (EUDR) vaatimuksia. Reilujen toimeentulomahdollisuuksien ja eettisten tiedonhallintaperiaatteiden pohjalta toimiva Reilu kauppa tarjoaa yrityksille ja tuottajille tukea ja varmuutta EUDR-vaatimusten täyttämiseen sekä mahdollisuuden edetä pelkkää vaatimustenmukaisuutta pidemmälle kohti vaikuttavaa metsien suojelua.

1 Vahvistetut maantieteelliset sijaintitiedot

Reilu kauppa tarjoaa tuottajaorganisaatioille käytännön tukea ja digitaalisia työkaluja – Plot Insights -alustan kautta – maantieteellisten sijaintitietojen keräämiseen, tietojen laadun tarkastamiseen sekä tietojen muuntamiseen EU:n TRACES-alustan edellyttämään muotoon.

2 Metsäkadon seurantatiedot

Reilun kaupan kumppani Satelligence laatii jokaiselle Reilun kaupan tuottajaorganisaatiolle korkealaatuisen metsäkatoriskianalyysin, joka jaetaan Plot Insights -alustan kautta. Satelligence hyödyntää alansa edistyksellisimpiä räätälöityjä satelliittikuvantamisen, visualisoinnin ja riskien tunnistamisen teknologioita, mikä vähentää virheellisiä havaintoja ja tuottaa hälytyksiä tiloista, jotka sijaitsevat metsäkatoalueilla, niiden läheisyydessä tai suojelualueilla.

3 Riskinarviointia tukevat tiedot

Yrityksillä on käytettävissään Reilun kaupan riskikartta riskinarviointiensa tukena. Riskikartta tarjoaa tietoa Reilun kaupan sertifioimiin hyödykkeisiin ja alkuperämaihiin liittyvistä metsäkatoriskeistä. Kartan tiedot perustuvat myös tuottajien itsensä vahvistamiin havaintoihin. Yritysten toimitusketjuista voidaan lisäksi laatia räätälöityjä riskiraportteja lisäpalveluna.

4 Jäljitettävyyden turvallisen ja auditoitavan maantieteellisten sijaintitietojen vaihdon avulla

Kun kauppasopimus on tehty, viejät ja maahantuojat voivat pyytää turvallista pääsyä EUDR-asetuksen edellyttämiin maantieteellisiin sijaintitietoihin Reilun kaupan tuottajaorganisaatiotoimittajiltaan uuden digitaalisen, Plot Insights -alustan ja Fairtrace -järjestelmän välisen yhteyden kautta. Fairtrace on järjestelmä, jonka avulla Reilun kaupan tuotteiden myyntiä seurataan Reilun kaupan toimitusketjuissa. Saman osuuskunnan yksittäisten tilojen maantieteelliset sijaintitiedot voidaan liittää kaakaon vientierän eränumeroon, joka puolestaan on yhdistetty yksilölliseen sopimukseen Fairtrace-järjestelmässä. Tuottajaorganisaatiot voivat antaa suostumuksensa näiden tietojen jakamiseen viejän ja maahantuojan kanssa sopimuksen yhteydessä.

5 Pelkkää vaatimustenmukaisuutta pidemmälle

Reilun kaupan tuotteiden hankinta auttaa vähentämään metsäkatoon liittyviä riskejä puuttamalla metsäkadon perimmäisiin syihin. Tähän sisältyvät muun muassa köyhyyden torjunta toimeentulon turvaaviin viitehintoihin perustuvan hinnoittelun ja tulonlähteiden monipuolistamisohjelmien avulla, Reilun kaupan tuottajaverkostojen tarjoama käytännön koulutus ilmastonmuutosta kestävästä viljelykäytännöistä ja metsien suojelusta sekä Reilun kaupan kriteerien vaatimukset, joiden mukaan kauppaa käyvien on muun muassa tuettava osuuskuntien metsäkadon ehkäisemiseen tähtääviä toimia.

Kuva: Fairtrade Sweden

Lisätietoa:

[Reilun kaupan riskikartta kaakaolle](#)
[Fairtrade Impact Platform -alusta](#)

Jäljitettävyys kaakaon toimitusketjuissa

Kaakaota voidaan muutamien muiden Reilun kaupan tuotteiden tavoin myydä massabalanssina tunnetun jäljitettävyysjärjestelmän mukaisesti. Massabalanssijärjestelmässä yritykset voivat sekoittaa Reilu kaupan sertifioimia ja muita kuin Reilu kaupan sertifioimia ainesosia jalostusprosessin aikana edellyttäen, että Reilun kaupan ehdoin myytyjä määriä seurataan tarkasti ja niiden jäljitettävyys tarkastetaan riippumattomilla auditoinneilla koko toimitusketjun ajan.

Miksi massabalanssia käytetään?

Täysi jäljitettävyys edellyttää, että sertifioidut tuotteet pidetään fyysisesti erillään sertifioimattomista tuotteista toimitusketjun jokaisessa vaiheessa.

Kaakaon osalta tämä on usein teknisesti haastavaa, kallista ja liiketoimintaa vaikeuttavaa. Kaakaota jalostetaan tyypillisesti suurina määrinä, ja se kulkee monivaiheisten valmistusprosessien läpi, joissa pienten, erillään pidettävien erien käsittely ei ole helposti toteutettavissa.

Mitä massabalanssilla saavutetaan?

- Se auttaa varmistamaan, etteivät Reilun kaupan viljelijät jää markkinamahdollisuuksien ulkopuolelle.
- Se antaa kuluttajille varmuuden siitä, että Reilun kaupan sertifioidussa lopputuotteessa käytettyjen Reilun kaupan ainesosien määrä vastaa Reilun kaupan viljelijöiden myymää määrää.

Reilun kaupan kriteereissä sovelletaan toimitusketjun alkuvaiheen jäljitettävyysperiaatetta. Tämä tarkoittaa, että jokaisen tuottajaorganisaation on pystyttävä jäljittämään kaakao sen tuottaneen jäsenen tilalle asti.

Tuottajaorganisaatiot vastaavat siitä, että kaakaon jäljitettävyys voidaan varmistaa yksittäiseltä tilalta siihen saakka, kun jäsen myy kaakaon kolmannelle osapuolelle.

Miten toimitusketjun alkuvaiheen jäljitettävyysperiaate toteutuu Ghanassa

Vaihe 1

Kaakaosäkit merkitään jäsenen ja tilan tunnistekoodilla. Sekä jokaisella jäsenellä että tilalla on omat yksilölliset tunnistekoodinsa.

Vaihe 2

Kun jäsen myy kaakaosäkin lisensoidulle kaakaonhankintayritykselle (Licensed Buying Company, LBC), jäsenen myymien säkkien määrä kirjataan jäsenkirjaan sekä kaakaonhankintayrityksen omiin tietoihin.

Vaihe 3

Kaakaonhankintayritys jakaa myyntitiedot tuottajaorganisaation kanssa. Tuottajaorganisaatio tarkistaa tiedot yhdessä jäsenten kanssa.

Reilu kauppa on luotettava kumppani EUDR-valmiuden saavuttamisessa ja tukee tuottajia sekä pienyrityksiä valmistautumaan asetuksen määräajan noudattamiseen.

Kuva: Tobias Thiele Fairtrade Fairpicture

Lisätietoa:
[Fairtrade Supply Chain Traceability](#)

Lisäohjeistus:
Massabalanssi,
jalostaja/valmistaja, kahvi

Miten Reilu kauppa tukee EU:n metsäkatoasetuksen noudattamista toimitusketjun jokaisessa vaiheessa

Reilun kaupan kriteerit ja ohjelmat tukevat viljelijöitä ja tuottajaorganisaatioita metsäkatoa aiheuttamattoman kaakaon tuotannossa ja kaupassa.

1 Kaakaota kasvatetaan

Reilun kaupan osuuskunnat suojelevat metsiä:

Kaakaokriteeri 3.4.2 ja 3.4.3:

Osuuskunnat arvioivat ja seuraavat metsäkadon riskiä osana laajempaa ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuusvelvoitteen analyysiä (HREDD).

Osuuskunnat hyödyntävät tuloksia metsäkadon ehkäisemis- ja vähentämissuunnitelman laatimisessa, lisäävät viljelijöiden tietoisuutta riskialueista sekä toimista ja tuotantokäytännöistä, joilla on haitallisia vaikutuksia ja edistävät myönteisiä vaikutuksia tuottavien tuotantokäytäntöjen käyttöönottoa.

Kaakaokriteeri 3.4.4
Viejät, maahantuojat, valmistajat, brändit ja vähittäiskauppiat tukevat osuuskuntia metsäkadon ehkäisemisessä ja vähentämisessä.

2 Viljelijä korjaa kaakaosadon sekä fermentoi ja kuivaa kaakaopavut

3 Viljelijä myy kaakaon osuuskunnalle

4 Osuuskunta kuljettaa kaakaon varastoon

5 Osuuskunta pitää kaakaon fyysisesti erillään

6 Viejä toimittaa kaakaopavut tai jalostetut tuotteet kulutusmaihiin

7 Maahantuojat toimittavat kaakaopavut tai jalostetut tuotteet kuluttajatuotteiden valmistajalle

8 Tuotteet toimitetaan vähittäiskauppiaille kuluttajille myytäväksi

Reilun kaupan kaakaokriteeri 3.4.1: Metsäkatoa ei ole saanut tapahtua 31.12.2018 jälkeen. **Reilun kaupan kaakaokriteeri 3.4.5:** Osuuskunnalla on maantieteelliset sijaintitiedot kaikista viljelyyn käytettävistä maa-alueista. Yli neljän hehtaarin maa-alueiden tiedot esitetään monikulmioina.

Reilun kaupan kaakaokriteeri 3.4.6: Maksajat ja kuljettajat (tyypillisesti viejät) hallinnoivat samoja tietoja kuin kohdassa 3.4.5 ja jakavat ne osuuskuntien kanssa.

Ohjelman tukitoimi:

Kumppanuuksiemme kautta Reilu kauppa toimittaa osuuskunnille tilataseista satelliittipohjaista metsäkatoriskitietoa niiden toimittamien tilakartoitustietojen perusteella **kaakaokriteerin vaatimuksen 3.4.2** täyttämiseksi.

Reilun kaupan kaakaokriteeri 2.1.4: Toimitusketjun alkuvaiheen jäljitettävyyden – osuuskunnat ottavat käyttöön digitaalisia ratkaisuja, joiden avulla osuuskunnalle myydyt kaakaopavut voidaan jäljittää takaisin niitä tuottaneille yksittäisille tiloille tai viljelyalueille.

Reilun kaupan kaakaokriteeri 2.1.1: Varmistetaan, että toimitusketjuun päätyy ainoastaan Reilun kaupan kaakaota – osuuskunta kirjaa yksittäisten jäsentensä tuotannon sekä osuuskunnan kokonaistuotannon. Tämä kattaa sekä arvioitua että toteutuneen tuotannon. Arvioitua tuotantoa verrataan toteutuneeseen tuotantoon ja/tai myyntiin. Merkittävät poikkeamat kirjataan, niiden syyt selvitetään ja niiden toistumisen ehkäisemiseksi ryhdytään toimenpiteisiin.

Reilun kaupan kaakaokriteeri 2.1.3: Toimitusketjun alkuvaiheen jäljitettävyyden – osuuskunnat dokumentoivat tuotevirran kuvauksen sekä jäljitettävyyden menettelyn viljelijältä ensimmäiselle ostajalle asti. Osuuskunnan jäsenten ja muiden kuin jäsenten tuottaman kaakaon mahdollisen sekoittumisen riskien tunnistaminen.

Reilun kaupan pienviljelijäorganisaatioita koskeva kriteeri 2.1.1: Reilu kauppa sertifioi kaikki osuuskunnan jäsenet. Osuuskunnan muilta kuin jäseniltä ostama kaakao on pidettävä fyysisesti erillään, eikä sitä saa myydä Reilun kaupan kaakaona.

